

ชุมชนการเรียนรู้ 'สมเด็จย่า' : นำพระทัยเพื่อเด็กบนดอย

ชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" เป็นโครงการที่จัดตั้งเพื่อเป็นสถานศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาที่มีฐานะยากจนขาดโอกาสทางการศึกษา และอาศัยอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ซึ่ง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ให้การสนับสนุนเพื่อสืบสานพระราชปณิธานของ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือ สมเด็จย่า ที่จะให้เด็กชาวเขาเข้ามาเรียนเพื่อให้สามารถกลับไปดำเนินชีวิตในชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ และสามารถเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

ชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" ตั้งอยู่ที่ หมู่ 17 บ้านสันเกียง ต.ช่างเคิ่ง อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ มี นายบุญอินทร์ มทาวรรณ ประธานอำนวยการโครงการพระเมตตาสมเด็จย่า หรือ คุณลุงบุญอินทร์ของทุกคนเป็นผู้ดูแล ซึ่งคุณลุงบุญอินทร์เล่าให้ฟังว่า ชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" เป็นโครงการหนึ่งภายใต้โครงการพระเมตตาสมเด็จย่า ที่เกิดจากเงินส่วนพระองค์ที่ประทานให้เพื่อไปทำงานร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ภายหลังจากที่พระองค์ได้อ่านบทความที่เขียนโดยครูอาสาสมัคร กศน.คนหนึ่ง ประกอบกับ กศน.ได้ชื่อว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐหน่วยงานเดียวที่เข้าถึงชาวบ้านและได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านได้มากที่สุด เป็นที่ปรึกษา

ของชาวบ้านได้ทุกเรื่อง โครงการพระเมตตาสมเด็จย่าจึงได้มาผูกอยู่กับ กศน. เพราะเชื่อว่ารับความพระเมตตาไปสู่ชาวบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อสมเด็จย่าสวรรคต สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จึงเข้ามารับช่วงต่อและขยายงานในสมเด็จย่าจนกระทั่งมีการจัดตั้ง ชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" ในปี 2542 ที่นำพระราชโอรสของสมเด็จย่ามาสั่งสอนลูกหลานชาวไทยภูเขา ที่เน้นความเป็นคนดี ชื่อสัตย์สุจริต มีความเป็นผู้นำบนขอบเขตจริยธรรม เพื่อกลับไปเป็นผู้นำชุมชนและสร้างชุมชนที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

คุณลุงบุญอินทร์ทิ้งท้ายว่า งานนี้เปรียบเหมือนน้ำหยดเดียวของฝนทั้งฟ้า แต่น้ำหยดเดียวนี้ก็สามารวจให้ความชุ่มชื้นแก่เด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาได้ เพราะเป็นโครงการนำร่องในการสร้างคนดีตามพระปณิธานของสมเด็จย่า และที่สำคัญโครงการนี้ประสบความสำเร็จได้ก็ด้วยพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

สำหรับครูอ้อย วิไลลักษณ์ สุขสาย ครูชำนาญการ ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ (ศบอ.) แม่แจ่ม ผู้ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลแรกที่เป็นที่มาของการเกิดชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" แห่งนี้ เล่าย้อนอดีตว่า เมื่อปี 2534 ได้เข้าทำงานเป็นครูอาสาสมัครการศึกษานอกโรงเรียนครั้งแรกที่ บ้านใหม่ห้วยห้วย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตอนเดินทางเข้าไปในพื้นที่ก็ลำบากมาก เมื่อเข้าไปถึงก็ไม่มีอะไรให้เลย แต่

บังเอิญว่าเลขทำงานชลประทานมาก่อนก็เลยใช้ประสบการณ์นั้นให้เป็นประโยชน์โดยการขออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องมือในการทำงานจากหน่วยงานนั้นบ้าง หน่วยงานนี้บ้าง ซึ่งก็ได้รับความช่วยเหลือตามอัธยาศัย รวมถึงชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือเพราะที่เราเข้าไปก็เพื่อช่วยเหลือและนำการศึกษาเข้าไปให้

แล้ววันหนึ่งก็ได้เขียนเรื่องราวบรรยายถึงความยากลำบากในการทำงานเมื่อสมัยนั้นซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ฉบับวันที่ 4 ตุลาคม 2535 ปรากฏว่าหลังจากนั้นสมเด็จย่าได้มอบให้คุณบุญชูรัตน์คิดต่อมาสอบถามว่า ต้องการอะไรบ้างแล้วพระองค์ท่านก็ประทานเงินมาให้ทำงานนั้นสำเร็จลงได้

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวได้กลายเป็นที่มาของการที่โครงการพระเมตตาสมเด็จพระย่ามาอยู่กับ กศน. และสานต่อมาจนกระทั่งเกิดเป็น ชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" ที่เป็นการต่อยอดจากศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา "แม่ฟ้าหลวง" (ศทช.) โดยนำเด็กที่จบจาก ศทช. มาเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต ความเป็นระบบระเบียบ ความสะอาด สุขอนามัย ซึ่งครูและนักเรียนจะต้องเรียนรู้ร่วมกันตลอดเวลา ครูต้องอยู่กับเด็กตลอด 24 ชั่วโมง ผลัดเวรกันหยุด ครูทำนาไม่เป็น ต้องมาเรียนรู้กับเด็ก ซึ่งนักเรียนที่จบออกไปแล้ว 4 รุ่นก็มีทั้งที่ไปเรียนต่อ และนำความรู้ที่ได้จากชุมชนการเรียนรู้แห่งนี้กลับไปพัฒนาบ้านเกิดของตนเองเป็นการสนองพระราชปณิธานของทั้งสองพระองค์

วุฒิ หรือ วัชรพงษ์ เจริญนันทกุล นัก

เรียนรุ่นแรก ในฐานะประธานรุ่น และ ประธานศิษย์เก่าของชุมชนการเรียนรู้ "สมเด็จย่า" ที่ปัจจุบันกำลังศึกษาอยู่ชั้น ปี 2 คณะครุศาสตร์ เอกดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้แต่งเพลงถวายสมเด็จเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ของพวกเขาหลายเพลงด้วยกัน และที่สำคัญเขายังได้รับประทานเกียรติจากพระหัตถ์อีกด้วย โดยวุฒิได้เล่าถึงแรงบันดาลใจในการแต่งเพลงถวายว่า ถ้าไม่มีสมเด็จย่า และพระองค์ท่านพวกผมก็คงไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะทั้งโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าไปไม่ถึง จะมีก็แค่

“ผมคิดและบอกกับตัวเองเสมอว่าคงไม่มีโอกาสเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย แต่ผมก็ได้รับโอกาสนั้นจากพระองค์ท่าน เพราะคุณลุงบุญจันทร์ไปขอทุนจากบริษัทบุญรอดมาให้โดยผ่านโครงการพระเมตตา สมเด็จพระสังฆราชที่สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ พร้อมกับบอกว่า คนและน้อง ๆ ที่ได้เข้ามาเรียนที่ชุมชนการ

การให้กำลังใจให้ทุกคนสู้ต่อไป ซึ่งพระองค์ท่านก็ให้กำลังใจ ต่อมาเมื่อพระองค์ท่านเสด็จครั้งที่ 2 คนก็แต่งเพลงและร้องถวายพระองค์ท่านอีก คือ เพลง “คนดีของฉัน” ซึ่งหมายถึงคนดีตามพระประสงค์ของสมเด็จพระสังฆราชที่อยากให้พวกเราเป็น โดย คนดีที่สมเด็จพระสังฆราชหมายไว้ คือ คนดีของฉันจะต้องเป็นคนไม่พูดปด ไม่สอพลอ ไม่อิจฉาริษยา ไม่คดโกง ไม่ทะเลาะถยาน จึงนำมาขยายความแต่งเป็นเพลงถวาย

ศศ. ของ กศน.เท่านั้นที่เข้าไปถึง เพราะฉะนั้นเมื่อเรียนจบระดับประถมศึกษาจาก ศศ. แล้วจะไปเข้าเรียนต่อระดับมัธยมที่โรงเรียนในเมืองจึงเป็นเรื่องลำบาก เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่ง แ่ค่าเงินซื้อรองเท้าหรือชุดนักเรียนก็ยากมากแล้ว ดังนั้นการตั้งชุมชนการเรียนรู้ “สมเด็จพระสังฆราช” ขึ้นมา จึงสามารถช่วยรองรับเด็กอย่างพวกผมได้มาก เป็นการให้โอกาสแก่เด็กค้อยโอกาสจริง ๆ เพราะมาเรียนที่นี่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายทางโครงการดูแลให้ทั้งหมด พวกผมจึงมีโอกาสเรียนมาถึงทุกวันนี้

เรียนรู้แห่งนี้คงไม่มีอะไรที่จะตอบแทนพระกรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน นอกจากการเป็นคนดีและการแต่งเพลงถวายสมเด็จพระสังฆราชและพระองค์ท่าน เพื่อบอกให้ประชาชนคนไทยได้รับรู้ว่า พวกเราคนไทยที่อยู่บนพื้นที่สูงก็รักทั้งสองพระองค์เหมือนกัน

วุฒิเล่าอีกว่า ครั้งแรกที่พระองค์ท่านเสด็จมา คนได้แต่งเพลงและร้องเพลงถวายพระองค์ ชื่อว่า เพลง ชุมชนการเรียนรู้ “สมเด็จพระสังฆราช” เพราะการมาเรียนที่นี่ต้องทำงานหนักมาก ทุกคนก็อยากอยู่แล้ว จึงแต่งเพลงนี้ขึ้นมาเพื่อบอกเล่าเรื่องราวและเพื่อเป็น

พระองค์ท่าน

หลังจากพวกเราแต่งเพลงถวายแล้ว สมเด็จพระสังฆราชก็เรียกชื่อผมและประธานก็คาริให้หนึ่งตัว ซึ่งผมรู้สึกดีใจมาก ไม่ทราบว่าคุณพระองค์ท่านทรงทราบได้อย่างไรว่าผมอยากได้ก็คาริ หรือเพราะว่าพระองค์ท่านได้อ่านบันทึกของผม เพราะนักเรียนที่เรียนที่นี่ทุกคนต้องเขียนบันทึกซึ่งผมก็เขียนไว้นั้นด้วย ในขณะที่พระองค์ท่านประธานก็คาริให้นั้น พระองค์ท่านมีรับสั่งว่า ขอให้ตั้งใจเรียน เป็นคนดี เมื่อเราได้มีโอกาสแล้วก็ควรแบ่งปันให้คนที่ค้อยโอกาสกว่า มีความรู้อะไรก็ช่วยแบ่งปัน และให้ผมตั้งใจเขียนเพลงในทางที่สร้างสรรค์ ซึ่งผมก็ใช้ก็คาริทุกครั้งก็ออกมา และกลับมาช่วยดูแลน้อง ๆ ที่กำลังเรียนอยู่ 2 สัปดาห์ครั้ง และถ้าเรียนจบก็ตั้งใจว่าจะเป็นครูและอยากมาเป็นครูที่ชุมชนการเรียนรู้แห่งนี้

วุฒิบอกว่าทุกวันนี้ก็ยังแต่งเพลงอยู่ โดยส่วนใหญ่เป็นเพลงที่บอกเล่าความรู้สึกของชาวไทยภูเขา ซึ่งขณะนี้เพลงที่ผมแต่งขึ้นมาเอง และที่แต่งร่วมกับครูอีก 3 คน ก็ได้บันทึกลงแผ่นแล้ว โดยมีน้อง ๆ ที่ชุมชนการเรียนรู้ช่วยร้องประสานเสียง ซึ่งมีวงจำหน่ายที่ชุมชนการเรียนรู้ “สมเด็จพระสังฆราช” และที่มูลนิธิ พอ.สว. โดยรายได้ทั้งหมดจะนำมาเข้าชุมชนการเรียนรู้ “สมเด็จพระสังฆราช” เพื่อเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนชาวไทยภูเขาทุกคน ๆ ไป

นับเป็นอีกแสงหนึ่งทีสำคัญเพื่อคุณภาพชีวิตและโอกาสที่ดีขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชนบนพื้นที่สูง ซึ่งน้อยคนนักจะมีโอกาสได้รับรู้